

ความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง
ในอำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม

จิตกวี กระจำเณม

คุณนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึกษา

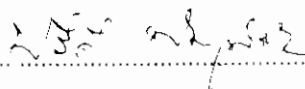
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มีนาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

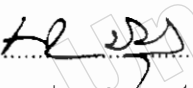
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุยวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ จิณกวี กระจ่างมณ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาคุยบัณฑิต สาขาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

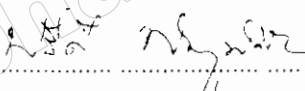
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

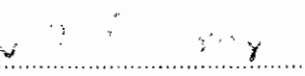
.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดี พิศภูมิวิที)

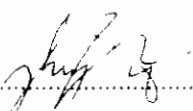
.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ภารดี มหาจันทร์)

คณะกรรมการสอบคุยวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุลศ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดี พิศภูมิวิที)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ภารดี มหาจันทร์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บุรณเฑชาชัย)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับคุยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึษา ตามหลักสูตรหลักสูตรปริญญาคุยบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ดร.บุญรอด บุญเกิด)

วันที่ 3 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2557

กิตติกรรมประกาศ

ดุขุณินพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พิศุภมิตติ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ภารดี มหาจันทร์ กรรมการที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุลศล ได้ให้ความรู้คำแนะนำ ปรึกษาแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ทำให้เนื้อหามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ รัชช ปุณโยทก ผู้เสนอแนะหัวข้อเรื่องที่ น่าสนใจและแนะนำให้คำปรึกษาแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนแนวคิดอันทรงคุณค่าต่อการวิจัยและรองศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ สมพอง กรรมการสอบเค้าโครงดุขุณินพนธ์ ที่ช่วยแนะนำในการแก้ไขดุขุณินพนธ์

ขอขอบคุณคณาจารย์ที่ ๆ น้อง ๆ ชาวไทยศึกษาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือเวลาที่มีปัญหาด้วยดีตลอดมา

ขอบคุณชาวลาครั้ง ในอำเภอคอนตูมและพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะลาวครั้งตำบล ห้วยด้วน บ้านทุ่งผักกูด บ้านกงลาด บ้านห้วยด้วน กลุ่มผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทั้งฝ่าย ผีเจ้านายและฝ่ายผีเทวดา กลุ่มผู้สูงอาวุโส ตลอดจนชาวบ้านทุกท่านที่ให้ข้อมูลทำให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงมรดกของบรรพชนที่มีคุณค่าทางภูมิปัญญาในความเป็นตัวตนที่แท้จริงของชาวลาครั้งตำบลห้วยด้วนเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้รู้ในชุมชนที่ไม่ได้เอ่ยนามและมีส่วนทำให้ดุขุณินพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีทุกท่าน

ขอขอบคุณพ่อ แม่ พี่ น้อง ครอบครัวและญาติ ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจตลอดเวลาและขอบคุณรอยยิ้มและกำลังใจที่ทำให้เกิดความเพียรพยายามจนถึงวันนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากดุขุณินพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บิดามารดา บุรพจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จิตกวี กระจำเมฆ

52810180: สาขาวิชา: ไทยศึกษา; ปรด. (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: ความเชื่อ พิธีกรรม/ การนับถือผี/ ลาวครั่ง/ ตำบลห้วยด้วน/ อำเภอคอนตูม/ จังหวัดนครปฐม
จิตกวี กระ่างเมฆ . ความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของของกลุ่มชาติพันธุ์
ลาวครั่ง ในอำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม (BELIEFS AND RITUAL ON ANCESTOR WORSHIP IN
LAO KRUNG OF AMPHOE DONTUM NAKHONPATHOM PROVINCE) คณะกรรมการควบคุม
คุณวุฒิพนธ์: ปรีดี พิศภูมิวิธิ, Ph.D., การตีพิมพ์: กศ.ม., 444 หน้า, ปี พ.ศ. 2557.

การวิจัยเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง ใน
อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมและการสืบทอดการนับถือผี
บรรพบุรุษและปัจจัยการปรับเปลี่ยนความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง
อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม สรุปได้ว่า ลาวครั่งที่จังหวัดนครปฐมรวมถึงที่ตำบลห้วยด้วน อำเภอคอนตูม
จังหวัดนครปฐม คือกลุ่มคนลาวที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบางด้วยเหตุผลทางสงคราม สมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้นเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมและภาษาที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองมีเงื่อนไข
กฎและข้อปฏิบัติตามความเชื่อเรื่องการนับถือผีเป็นแนวในการอยู่ร่วมกัน

ผลการวิจัยพบว่า ผีที่ลาวครั่งให้ความนับถือและยังคงประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีสืบทอดมาอย่าง
เคร่งครัดและเป็นศูนย์กลางของความเชื่อ มี 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผีเจ้านายหรือปู่เสียด่าเชื้อว่าเป็นบรรพบุรุษ
เจ้านายฝ่ายในของลาวที่อพยพมาด้วยกันมีความเก่งกล้าวิชาอาคมให้ความคุ้มครองขณะอพยพ ลาวครั่ง
ยกย่องให้เป็นวีรบุรุษเมื่อเสียชีวิตลงด้วยคุณงามความดีจึงสร้างงูหรือให้สถิตอยู่เป็นขวัญกำลังใจและฝ่ายผีเทวดา
หรือของรักษาของคุ้มหัวเชื่อว่าเป็นผีปู่ตาชายที่ล่วงลับแต่วิญญาณยังคงวนเวียนรักษาลูกหลานในตระกูล
สร้างหิ้งให้สถิตอยู่เชื่อว่าผีทั้งสองฝ่ายนั้นมียานและอิทธิฤทธิ์บันดาลให้เกิดทุกข์หรือสุขได้ลงโทษผู้ที่
กระทำความผิดแบบแผนจารีตประเพณีการถือผี ดังนั้นในรอบปีจึงมีพิธีเลี้ยงผีเพื่อให้ชาวลาวครั่งได้บวงสรวงเช่น
ไหว้ ร้องขอต่อรองและขอขมาเจาผีที่นับถือ โดยพบเทหหน้าที่และการให้ความสำคัญผีเจ้านายคือผีที่ใหญ่
ที่สุดในหมู่บ้านเพราะดูแลคุ้มครองคนทั้งหมู่บ้าน ส่วนผีเทวดาคู่มองเฉพาะคนในตระกูลเดียวกันเท่านั้น
การสืบทอดเพื่อการดำรงอยู่โดยชาวชนรุ่นหลังได้รับการกล่อมเกลา เรียนรู้ แนวปฏิบัติดั้งเดิมจากสถาบัน
ครอบครัว การให้ลูกหลานติดตามเข้าร่วมพิธีกรรมจึงเกิดการเรียนรู้ซึมซับวิธีการ ขั้นตอนโดยตรงนอกจากนี้
ยังพบว่าท่ามกลางสังคมสมัยใหม่ยุคเทคโนโลยี มีส่วนทำให้ความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมเกิด
การปรับเปลี่ยน ปัจจัยหลักมาจาก กลุ่มคนชรา กลุ่มวัยกลางคน กลุ่มวัยรุ่น และยังพบว่า นโยบายของรัฐ ด้าน
การศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมการนับถือผีของ
ลาวครั่งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียงด้วยเช่นกัน แต่ปัจจัยเหล่านั้นก็มิได้ทำให้ความเชื่อและการประกอบ
พิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือผีบรรพบุรุษสูญหายไปยังคงมีการสืบทอดและดำรงอยู่ให้เห็นอย่างต่อเนื่อง
นอกเหนือจากทลทไทยที่ยังคงมีอิทธิฤทธิ์ชัดเจนต่อผู้ทำผิดนั้นก็คือ การสำนึกถึงคุณค่าสายสัมพันธ์ฉันท์
เครือญาติที่โยงใยความเป็นพี่น้องของคนทั้งหมู่บ้านเข้าด้วยกันเพราะต่างนับถือผีเดียวกัน

52810180: MAJOR: THAI STUDIES: Ph.D. (THAI STUDIES)

KEYWORDS: BELIEFS/ AND RITUAL/ ANCESTOR WORSHIPIN/ AMPHOE DONTUM/
NAKHONPATHOM PROVINCE

JITKAWEE KRAJANGMEK: BELIEFS AND RITUAL ON ANCESTOR WORSHIPIN LAO
KRUNG OF AMPHOE DONTUM NAKHONPATHOM PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE:
PREDEE PHISPHUMVIDHI, Ph.D., PARADEE MAHAKHAN, M.Ed., 444 P. 2014.

The research aims to study the beliefs and rituals on ancestral spirit worship of Lao-Krung in Amphoe Dontum, Nakhon Pathom Province, the transmission of their beliefs, and the factors affecting their beliefs and rituals. "Lao-Krung" is a group of people immigrating from Luang-Pra-bang by the reason of war and has lived in Amphoe Dontum, Nakhon Pathom Province since the early Rattanakosin. This group has their own lifestyle, culture, tradition, beliefs, rituals, and language.

The study found that the ancestral spirit worship is the center among all beliefs of Lao-Krung with the strict rituals. There are two kinds of ancestor spirit; 1) Chao-Nai spirit (or Poo-Suo-ya-Suo spirit) and 2) Angel spirit. The former is the spirits of higher class of Lao people and specialized in fighting and they could protect all Lao-Krung. They are considered heroes so Lao-Krung build a house for them after they died. The latter is the spirit of grandfather and grandmother of the family; the community believes that the spirit can protect their own family. The community built the house for Chao-Nai spirit in the center of their community and a shelf near a pole for Angel spirit in a house of the one who directly related to grandmother in each family. They believe that both of these kinds of spirit have power to punish the one who does something against the tradition and rules and also can bring good luck to people. The ceremony for the spirits is held annually in order to pay respect to the spirits. According to the roles and beliefs, the Chao-Nai spirits are the largest of the community because they can protect the whole community. On the other hand, Angel spirits protect only people in their own family. For the transmission of the beliefs and rituals, the youth in every family are trained and nurtured. Each family brings their children to join and help in the rituals so they learn directly from the real things. The main factors in transmission the beliefs and rituals are "Kuan"-the medium-and servants of the Angel Spirits. They impart the old process and ways to the young. Apart from this, the beliefs and rituals change according to the modern community, especially from the elder, medium-aged and teenagers. Moreover, the government policy on education, politics and economy is a factor causing changes. However, the beliefs and the rituals in ancestral spirit worship inherit continually not only because of the punishment from the spirits but also because of the relationship of every family in the community who worships the same spirit.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	13
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
กรอบแนวคิดในการวิจัย	14
ขอบเขตของการวิจัย	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	16
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	16
นิยามศัพท์เฉพาะการวิจัย	17
การสำรวจองค์ความรู้	18
แนวคิดในการวิจัย.....	19
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	41
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
วิธีดำเนินการวิจัย	56
2 ภูมิหลังการอพยพตั้งหลักแหล่งของกลุ่มลาวครั้ง.....	63
มูลเหตุการณ้อพยพคนลาวสู่ประเทศไทย.....	63
วิธีการที่ไทยใช้ในการปกครองชุมชนลาวสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	71
การย้ายถิ่นฐานของชาวลาวเข้ามายังหัวเมืองชั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	73
การย้ายถิ่นฐานของชาวลาวสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	74
ความเป็นมาของลาวครั้งในประเทศไทยและในจังหวัดนครปฐม.....	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ความเป็นมาของอำเภอคอนตูม	83
ประเพณีลาวครั้ง	89
ประเพณีที่สูญหายไปจากชุมชนลาวครั้ง ตำบลห้วยด้วน	120
การเล่นของลาวครั้ง	121
3 ผีเจ้านายและพิธีกรรมไหว้ผีเจ้านายประจำปี	128
ขั้นตอนการเก็บข้อมูล	128
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพิธีกรรมการถือผีเจ้านาย	129
ลักษณะโครงสร้างหอเจ้านาย	135
หอผีเจ้านายของชาวลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม	142
บุคคลที่เกี่ยวข้องในการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเจ้านาย	189
ลักษณะการเข้าทรง	202
คำกล่าวเชิญผีเจ้านาย	205
พิธีกรรมเกี่ยวกับผีเจ้านาย	207
4 ผีเทวดาและพิธีกรรมไหว้เทวดาประจำปี	278
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพิธีกรรมการผีเทวดา	283
หิ้งผีเทวดาตำบลห้วยด้วน	293
สถานที่ตั้งหิ้งผีเทวดาในตำบลห้วยด้วน	296
บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับพิธีกรรมผีเทวดา	306
เวลาและสถานที่ในการประกอบพิธีกรรม	320
เครื่องเซ่นไหว้และเครื่องคาย หลัก ๆ ในการประกอบพิธีกรรมผีเทวดา	321
พิธีกรรมที่เกี่ยวกับหิ้งผีเทวดา	334
5 วิเคราะห์การปรับเปลี่ยนความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษในสังคม ของกลุ่มลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียง	354
กระบวนการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ พิธีกรรมรวมถึงวัฒนธรรมประเพณี ของลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียง	361
สาเหตุและปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	366

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การปรับเปลี่ยนความเชื่อและพิธีกรรมด้านองค์ประกอบ	394
การปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบพิธีเลี้ยงผีเทวดา	400
การปรับเปลี่ยนพิธีกรรมด้านคติความเชื่อ	404
ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการดำรงอยู่ทางความเชื่อเรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษ ทั้งสองฝ่ายของลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียง	405
6 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	413
สรุปผล	413
อภิปรายผล	146
ข้อเสนอแนะ	430
บรรณานุกรม	432
ประวัติย่อของผู้วิจัย	444

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล	128
2 คำบอกกล่าว (คำโป่ง) เชิญผีเจ้านาย	205
3 คำกล่าวในการขอขมาผีเจ้านาย	206
4 คำกล่าวต่อจากคำเชิญ (กรณีของหาย)	209
5 คำกล่าวต่อจากคำเชิญ (กรณีเจ็บไข้ได้ป่วย)	210
6 คำกล่าวต่อจากคำเชิญ (กรณีทำมาค้าขาย)	210
7 คำกล่าวต่อจากคำเชิญ (กรณีค้าขาย)	213
8 คำกล่าวในพิธี (แปลงเสียหรือแปลงผัด)	225
9 คำกล่าวในพิธีแปลงเรือน (แปลงตุ๊กหรือแปลงเอา)	225
10 คำกล่าวและคำแปลพิธีนำเด็กขึ้นผี	230
11 คำกล่าวลาบวชต่อเจ้านาย	232
12 คำกล่าวในการคำนับห่อผีเจ้านาย	234
13 คำกล่าวแก่บะปี่ของกวาน	243
14 คำกล่าวแก่บะปี่ของชาวบ้าน	252
15 คำเชิญผีเทวดา	338
16 กล่าวในการลาเครื่องเซ่นไหว้หลังจากหิ้งเทวดา	339
17 คำกล่าวในพิธีแปลงเรือน	344
18 คำกล่าวในพิธีแปลงผี	345
19 คำกล่าวในพิธีชื้อบ่อนซื้อที่	347
20 คำกล่าวเด็กขึ้นผี	350
21 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ ของกลุ่มลาวครั่ง ตำบลห้วยด้าย อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม	365
22 การปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์เครื่องสักการะในพิธีกรรมเลี้ยงผีเจ้านาย	397
23 การปรับเปลี่ยนเครื่องเซ่นสังววยในพิธีกรรมเลี้ยงผีเจ้านาย	399
24 การปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องเซ่นไหว้ในการประกอบพิธีกรรมเลี้ยง ผีเทวดา	401

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
25 เครื่องเช่นไรวในการประกอบพิธีเลี้ยงปีผีเหวดา.....	402
26 การปรับเปลี่ยนทางพิธีกรรมเลี้ยงปีผีบรรพบุรุษ ของลาวครั้งตำบลห้วยด้วนและพื้นที่ใกล้เคียง.....	408

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 พระราชโองการแต่งตั้งชื่อวัด ชื่อให้วัดทุ่งผักกูดว่า “วัดราษฎร์ปฏิสังขาราม”.....	11
2 เอกสารใบพระราชทานวิสุงคามสีมาวัดทุ่งผักกูด ที่ตำบลห้วยด้วน	12
3 ภาพถ่ายความเก่าแก่ของวัดกงลาด ที่ตำบลห้วยด้วน.....	12
4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	14
5 พิธีเลี้ยงมานข้าว (สับขวนเข้าหรือรับขวัญข้าว).....	93
6 ข้อนขวัญข้าวที่นา (ข้อนขวัญหรือเรียกขวัญข้าว).....	94
7 กระบุงใส่เครื่องทำขวัญข้าว.....	95
8 พิธีสู่ขวัญข้าว	96
9 หางธงสงกรานต์	100
10 พิธีทางสงฆ์งานบุญกลางบ้าน.....	102
11 กระทงหน้าวัวส่งคำหว่านในพิธีบุญกลางบ้าน	102
12 เครื่องสังกะเบะกะบาล	103
13 สังกะเบะกะบาลท้ายหมู่บ้าน	103
14 สัตว์ในกระทง 9 ห้อง	105
15 กระทง 9 ห้อง 9 ชั้น ในพิธีสะเดาะเคราะห์แต่งแก้.....	106
16 พิธีจับชะตาให้ชาวบ้านที่ร่วมพิธี	106
17 ชุ่มดินกา	108
18 ด้ายที่ควั่นเป็นดินกา.....	109
19 ป้ายชื่อหอผีเจ้านาย (1).....	131
20 ป้ายชื่อหอผีเจ้านาย (2).....	132
21 ลักษณะหอเจ้านาย (1).....	135
22 ลักษณะหอเจ้านาย (2).....	136
23 เชื้อนข้างเชื้อนผ้าหรือบันไดหลักเมือง (1).....	137
24 เชื้อนข้างเชื้อนผ้าหรือบันไดหลักเมือง (2).....	138
25 ภายในหอผีเจ้านาย.....	139
26 นายด้ง สระทองเย็น อายุ 98 ปี ร่างทรงใหญ่ในอำเภอดอนตูม.....	140

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
27 นายจำลอง อินแสน อายุ 68 ปี ร่างทรง ที่ตำบลห้วยด้วน	140
28 นายวุฒิ คำจำ อายุ 54 ปี ร่างทรง ที่ตำบลห้วยด้วน	141
29 แผนที่เขตอำเภอเมืองนครปฐม	142
30 แผนที่บ้านสามควายเผือก	143
31 หอผีเจ้าบ้านโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม	143
32 ศาลเพิงตาหรือศาลฟ้าดิน	145
33 หอเจ้านายบ้านสามควายเผือก	145
34 แผนที่อำเภอกำแพงแสน	148
35 หอเจ้านายบ้านหนองหัวช้าง	149
36 หอเจ้านายบ้านทุ่งขวางเขตติดต่ออำเภอดอนตูมมีการปรับเปลี่ยนรูปทรง	150
37 หอเจ้านายบ้านเสืออีค้าง	151
38 แผนที่อำเภอดอนตูม	153
39 หอเจ้านายบ้านหลวง	155
40 หอเจ้านายบ้านหนองกะพี้ มีการเปลี่ยนรูปแบบหอ	157
41 หอเจ้านายบ้านทุ่งพิชัย	158
42 หอเจ้านายบ้านสระสี่เหลี่ยม	159
43 ชั้น 5	162
44 ชันบูชาหรือชันเชิญ	163
45 หมากพลูที่ชาวบ้านนำมารวม	164
46 รูปในพิธีเลี้ยงผีชาวบ้านที่มาร่วมพิธีต้องใช้คนละ 11 ดอก	165
47 เทียนยาม	166
48 เทียนกิ่ง เทียนง่า	167
49 เทียนเปี้ยหรือเทียนเล่มเล็ก	167
50 ฝ้ายในพิธีเกี่ยวกับผีเจ้านาย	168
51 ไหใส่น้ำมันต์	169
52 พวงมาลัยที่กว่นนำลงมาจากหอเพื่อให้ชาวบ้านได้นำไปป้องกันภัย	170

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
53 รูปปั้น บริเวณ.....	171
54 พาสมาของชาวบ้าน	172
55 พาสมาของผีเจ้านายมีอยู่ประจำทุกหอเป็นมรดกตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น.....	173
56 โห่เขื่อน	173
57 โห่หลวง.....	174
58 บ้องสูบผืนลักษณะต่าง ๆ (1).....	175
59 บ้องสูบผืนลักษณะต่าง ๆ (2).....	175
60 ประทัด	176
61 บุหรี่หรือยาสูบ.....	177
62 วงหมอลำบรรเลง	178
63 ฟ้อนแคนบวงสรวงพิธีเลี้ยงผีเจ้านาย.....	178
64 เหล้าขาวหรือยาแดงที่ชาวบ้านนำมาเลี้ยงเจ้านาย.....	180
65 ไฟเหล้าพร้อมอุ.....	180
66 อาหารในวันเลี้ยงผี.....	181
67 กวนทำพิธีมอบหมูและไก่เป็นต่อผีเจ้าเจ้านายก่อนนำไปฆ่า.....	182
68 หน้าหมูบริเวณเขื่อนช้างเขื่อนม้าหรือบันไดหลักเมือง	183
69 ไก่เป็นที่ถูกหึงกันเทียนนำมาเข้าพิธี	185
70 ตีหัวไก่บริเวณเขื่อนช้างเขื่อนม้า.....	185
71 คนใช้ประจำหอกำลังฉีกไก่และปาดไก่.....	186
72 ข้าวปากหม้อของแต่ละบ้านนำมารวม	187
73 ขนมที่ทุกหอจะต้องนำขึ้นถวายบนหอ	187
74 ผลไม้ตามฤดูกาล	188
75 ใบอุโรคหรือใบส้มกบต้มกับหมูหรือไก่.....	189
76 กวนหอเจ้านายบ้านกงลาด.....	194
77 กวนหอเจ้านายบ้านทุ่งผักกูด	194
78 นายตั้ง สระทองยืน ร่างทรงใหญ่ในอำเภอคอนตูม.....	195

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
79 นายจำลอง อินแสน ร่างทรง ที่ตำบลห้วยด้วน	196
80 นายวุฒิ คำจำ ร่างทรง ที่ตำบลห้วยด้วน	196
81 นางมา ดักฮ้าน ร่างทรงผีเจ้านายบ้านลำเหย	197
82 กวนและสมุนบริวาร	198
83 ม้าขี่พาหนะของร่างทรงผีเจ้านาย	199
84 แม่เมืองหรือนางสนมของผีเจ้านายในวันเลี้ยงปี	200
85 วัสดุอุปกรณ์สำหรับเชิญร่างทรง	204
86 ใบพลูสำหรับใช้หวิดเกล้า	204
87 พาสมมา เหล้า เทียนกิ่ง เทียนง่าของผู้มาแปลงเรือน	217
88 ไก่เป็นของลูกผึ่งกันเทียน	217
89 เงินค่าเสียผีในพิธีแปลงเรือน	218
90 การถวายของเซ่นไหว้ในพิธีแปลงเรือน	218
91 พาสมมาผีเด็กขึ้นผี	227
92 พิธีลาบวชที่หอเจ้านายประจำหมู่บ้าน	231
93 จุดเทียนค่านับหอผีเจ้านาย ทุกวันพระ 15 ค่ำ	233
94 ตาเหล่านึกให้น้ำบริเวณทางเข้าพิธีเลี้ยงปี	237
95 กวนหวิดเกล้าเชิญเจ้านายลงจากหอ	238
96 กวนเชิญพาสมมาและสิ่งสำคัญในหอสมสวดบนต้นไม้	238
97 หอที่ทำความสะอาดเรียบร้อย	239
98 กรรมการหอกำลังรับเงินที่ลูกผึ่งกันเทียนนำมาสมโภชในวันเลี้ยงปี	245
99 ของเซ่นไหว้ในวันเลี้ยงปีของผู้ที่มีลูกผึ่งกันเทียน	246
100 ไก่เป็นของผู้ที่เป็นลูกผึ่งกันเทียน	247
101 คำกล่าวมอบของเซ่นไหว้ของชาวบ้าน	248
102 เครื่องเซ่นไหว้ในหอวันเลี้ยงปี	248
103 เครื่องเซ่นไหว้บริเวณเขื่อนช้างม้าเขื่อนม้าหรือบันไดหลักเมือง	248
104 ชาวบ้านยกพาสมมาขอขมาผีเจ้านายหลังเสร็จสิ้นพิธี	251

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
105 เด็กเก็บไข่ที่หอเจ้านายบ้านสระสี่เหลี่ยม	252
106 ขนมในพิธีเลี้ยงปี	258
107 แกรงโบราณ	258
108 คนใช้และบริการถวายเครื่องเช่นไหว้บนหอ	259
109 หมูที่ล่าลงจากหอนำมาแบ่งให้ชาวบ้าน	260
110 กวนและชาวบ้านยกพาสมาขอขมาเจ้านาย	261
111 วงหมอลแคนบรรเลงขณะเลี้ยงหรือยกขันปี	261
112 ขบวนแห่ขันปีก่อนนำไปขึ้นหอเจ้านาย	262
113 วงแคนประยุดค่นำขบวนแห่ขันปี ที่บ้านโพรงมะเดื่อ	263
114 บัตรคิวในพิธีเลี้ยงปีที่หอบ้านลำเหย	264
115 ขัน 5	266
116 ขันเชิญ	266
117 พาสมา	267
118 น้ำส้มป่อย น้ำหอม	267
119 การจัดตั้งเครื่องคายในพิธีเชิญร่างทรงเจ้านาย	268
120 กวนหัวเหี้ยเรียกวินญาณเจ้านายมาประทับทรงร่างทรง	269
121 ขณะร่างทรงประทับร่างทรงจะขอเกล้าเป็นลำดับแรก	269
122 ร่างทรงแจกฝ้ายให้กับผู้เข้าร่วมพิธี	272
123 ชาวบ้านรอรับพวงมาลัย น้ำมนต์ จากร่างทรงผีเจ้านาย	272
124 ร่างทรงนั่งบนเสื่ออ่อนหมอนหนุนหรือเสื่อปูนอน	273
125 ร่างทรงนั่งบนหอ	274
126 ม้าขี่ในพิธีเลี้ยงปีผีเจ้านาย	274
127 ร่างทรงกำลังจับกวนเพิ่มเติม	276
128 หิ้งเทวดารูปแบบต่าง ๆ (1)	294
129 หิ้งเทวดารูปแบบต่าง ๆ (2)	294
130 หิ้งเทวดารูปแบบต่าง ๆ (3)	295

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
131 หิ้งเทวดารูปแบบต่าง ๆ (4)	295
132 นางนวล ปิ่นท้วม แม่เจ้าเรือน	314
133 นางเล็ก อิศระกุล แม่เจ้าเรือน	315
134 นางคำ จงสอน แม่เจ้าเรือน	315
135 นางมี ถินแสน แม่เจ้าเรือน	316
136 นางสะท่อน รักจ้อย แม่เจ้าเรือน	316
137 นางเหรียญ บำสีแสง แม่เจ้าเรือน	317
138 นายมา สนเภา เจ้าตัน	318
139 นายบุตร พุ่มพะยอม เจ้าตัน	318
140 ชายหรือกราย	322
141 ชันสมมา	322
142 เทียนใหญ่	323
143 เทียนเบี่ยง	324
144 ฝ่ายในพิธี	324
145 พวงมาลัย ธงและฉัตรขวตกแต่งหิ้งวันเลี้ยงปี	325
146 ธงสามเหลี่ยมและฉัตรขาว	326
147 สิ่งของโบราณที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นคู่หิ้งเทวดา (1)	327
148 สิ่งของโบราณที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นคู่หิ้งเทวดา (2)	327
149 พาสมาในพิธีแปลงเรือน	328
150 ผ้าขาวหรือผ้าแดง	329
151 หมากหัวแพรรา	329
152 เงินฮาง	330
153 น้ำอบ	331
154 ข้าวต้มลาว	332
155 เหล้าในพิธีผีเทวดา	333
156 มะพร้าวในพิธี	333

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
157 เครื่องเซ่นไหว้ในพิธีเลี้ยงปีผีเทวดา (1)	335
158 เครื่องเซ่นไหว้ในพิธีเลี้ยงปีผีเทวดา (2)	336
159 พิธีเลี้ยงปีผีเทวดาที่บ้านทุ่งผักกูดและบ้านกงลาด (1)	339
160 พิธีเลี้ยงปีผีเทวดาที่บ้านทุ่งผักกูดและบ้านกงลาด (2)	340
161 เครื่องเซ่นในพิธีแปงเฮือน	341
162 เจ้าต้นกำลังหวิดเหล้าบอกกล่าว.....	342
163 เจ้าต้นและแม่เจ้าเรือนกำลังทำพิธีแปงเรือน	343
164 เครื่องเซ่นไหว้ในการนำเด็กขึ้นผี.....	349
165 เครื่องเซ่นพิธีเด็กขึ้นผี.....	352
166 ความสัมพันธ์ระหว่างผีบรรพบุรุษกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมลาวครั้ง ตำบลห้วยด้วน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.....	358